

Statenfractie Groen Links
De heer S. Smeets

Brabantlaan 1
Postbus 90151
5200 MC 's-Hertogenbosch
Telefoon (073) 681 28 12
Fax (073) 614 11 15
www.brabant.nl
IBAN NL86INGB0674560043

Bereikbaarheid
openbaar vervoer en fiets:
www.brabant.nl/route

Onderwerp

Giftige stof PFOA (voorloper van GenX) in de recreatieplas Berkendonk in de gemeente Helmond

Geachte heer Smeets,

Bij brief van 17 juli 2018, ingekomen op 18 juli 2018, heeft u namens de GroenLinks fractie schriftelijke vragen gesteld.

Wij beantwoorden deze vragen als volgt.

- 1. Op welke wijze worden de risicogrenzen van deze stof bewaakt in Helmond bij de reactieplas Berkendonk in verband met het veilig zwemmen in deze recreatieplas? Graag een uitgebreide toelichting.*

Antwoord: Het bevoegde gezag van de zwemwaterkwaliteit is de provincie Noord-Brabant (c.q. ODZOB) en die kan ingrijpen als de waterkwaliteit in het geding is. Landelijke bestuurlijke afspraak is dat waterschappen de monitoring van zwemwater verzorgen. Het waterschap neemt tweewekelijks controlemonsters. De watermonsters van de recreatieplas Berkendonk worden onderzocht op het gehalte aan GenX-stoffen en PFOA.

Op verzoek van de gemeente Helmond heeft het RIVM de mogelijke risico's beoordeeld op basis van de door het Waterschap gerapporteerde gehalten. Geconcludeerd wordt dat zwemmen in de recreatieplas Berkendonk niet leidt tot een gezondheidsrisico. De gemeente is eigenaar van de plas, heeft een zorgplicht voor haar burgers en heeft zeggenschap over de toegang tot de plas.

Voor uitgebreide toelichting wordt verwezen naar de reacties van Gemeente Helmond, Waterschap Aa & Maas en de website van de GGD Zuidoost-Brabant (zie bijlage 1).

Datum

31 juli 2018

Ons kenmerk

C2230367/4392787

Uw kenmerk

-

Contactpersoon

B.A.M. Claerhoudt

Telefoon

073 680 83 14

Email

bclaerhoudt@brabant.nl

Bijlage(n)

1

2. Op www.helmond.nl/genx staat uitgebreide informatie en ook dat de stof PFOA min of meer een voorloper van GenX is. Het bedrijf Custom Powders in Helmond verwerkte drie maal per jaar in opdracht van het bedrijf Chemours in Dordrecht de stof GenX. In maart heeft het bedrijf Custom Powders laten weten geen GenX meer te verwerken. Op welk wijze is dit getoetst en wordt dit bedrijf gecontroleerd door de Omgevingsdienst Zuid-Oost Brabant?

Datum

31 juli 2018

Ons kenmerk

C2230367/4392787

Antwoord: Het college van B&W van Helmond is bevoegd gezag Wet milieubeheer voor de inrichting van Custom Powders. Toezicht op het bedrijf wordt uitgevoerd door de ODZOB. De gemeente Helmond heeft maatwerkvoorschriften opgelegd aan Custom Powders. Het bedrijf kreeg hiermee o.a. een tijdelijk verbod opgelegd tot het verwerken van teflonpoeders waarin GenX zit. Het bedrijf heeft vervolgens gemeld dat het volledig stopt met de verwerking van teflonpoeders, waarin GenX zit. Het bedrijf is veelvuldig bezocht door toezichthouders van de ODZOB, Waterschap Aa en Maas en medewerkers van de gemeente Helmond. Daarbij is onder andere de bedrijfssituatie beoordeeld, zijn monsters genomen en is er op toegezien dat geen GenX-houdende teflonpoeders meer werden verwerkt. Een overzicht van uitgevoerde bedrijfsbezoeken wordt onderstaand gegeven:

Datum	Deelnemers	Onderwerp
22-12-2018	Waterschap Aa & Maas, ODZOB	Informatie waterstromen, beoordeling bedrijfssituatie en te nemen acties CP
3-1-2018	Waterschap Aa & Maas, ODZOB	Bemonstering water
5-1-2018	ODZOB	Informatie verwerking teflonpoeders en procesinfo.
15-1-2018	Waterschap Aa & Maas, ODZOB	Bemonstering water
16-3-2018	ODZOB, gemeente Helmond	Controle op maatwerkvoorschriften.
1-5-2018	ODZOB	Hercontrole & inwinnen info GenX-vrij teflonpoeder
1-6-2018	ODZOB	Administratieve hercontrole nadere info GenX-vrij teflonpoeder.
22-6-2018	Gemeente Helmond	Informatief bezoek
25-6-2018	ODZOB	Controle of GenX-houdend teflonpoeder wordt verwerkt.
24-7-2018	ODZOB	Controle of er bedrijfsactiviteiten plaatsvinden.

3. *Het RIVM stelt dat de gevonden waarden hoger liggen dan de landelijke advieswaardes maar geen gevaar opleveren voor de volksgezondheid. In oktober wordt een rapportage verwacht om te kijken hoe de uitstoot van PFOA en GenX heeft plaats kunnen vinden en om uitstoot in de toekomst te voorkomen. Is het mogelijk om deze rapportage in september te ontvangen?*

Datum

31 juli 2018

Ons kenmerk

C2230367/4392787

Antwoord: Onderzoek naar de concentraties PFOA en GenX in bodem en grondwater wordt nu uitgevoerd door de gemeente Helmond. Dit onderzoek wordt uitgevoerd samen met Expertisecentrum PFAS. Afstemming vindt bij dit onderzoek plaats tussen diverse betrokken partijen (o.a. Waterschap Aa & Maas, Brabantwater, Provincie Noord-Brabant, RIVM, ODZOB). In oktober wordt de eerste rapportage van dit onderzoek verwacht. De gemeente Helmond zal de rapportage plaatsen op de website: www.helmond.nl/genx. Iedereen krijgt de resultaten op hetzelfde moment.

4. *Onder regie van het Ministerie van IenW wordt een versnelde procedure opgestart om GenX te betitelen als een zeer zorgwekkende stof (ZZS-status). Wat betekent een versnelde procedure en wat zijn hiervan de gevolgen?*

Antwoord: Door de Europese Unie is een niet-limitatieve lijst opgesteld van zeer zorgwekkende stoffen. De in de lijst vermelde stoffen moeten in alle lidstaten worden beschouwd en behandeld als zeer zorgwekkende stof. De procedure om een stof op deze lijst geplaatst te krijgen neemt enkele jaren in beslag.

Daarnaast hebben de afzonderlijke lidstaten de mogelijkheid stoffen versneld te bestempelen als zeer zorgwekkend, indien zij beoordelen dat deze stoffen voldoen aan de criteria die voor deze stoffen gelden. Deze beoordeling wordt in Nederland uitgevoerd door het RIVM. Voor GenX loopt momenteel deze beoordelingsprocedure. Naar verwachting is deze beoordeling eind van dit jaar afgerond.

Het RIVM heeft ook een lijst opgesteld van 327 potentieel zeer zorgwekkende stoffen. Dit zijn stoffen die nog niet zijn bestempeld als zeer zorgwekkend, maar geven toch gereide twijfels over de veilige toepassing ervan.

Het ministerie I&W heeft bevoegde gezagen geadviseerd de op de lijst vermelde stoffen te beschouwen als zijnde zeer zorgwekkend. GenX is opgenomen op de lijst van potentieel zeer zorgwekkende stoffen.

Het gevolg van het opnemen van GenX in de lijst van potentieel zeer zorgwekkende stoffen heeft weinig directe gevolgen, omdat de stof nu al wordt behandeld en beoordeeld als zijnde een zeer zorgwekkende stof.

5. *De rioolwaterzuivering kan GenX niet verwijderen uit het water. De door de waterschappen gebruikte biologische zuiveringstechnieken werken niet of nauwelijks. Op welke wijze worden of zijn de betrokken producenten aansprakelijk gesteld?*

Datum

31 juli 2018

Ons kenmerk

C2230367/4392787

Antwoord: Door het Waterschap Aa & Maas wordt in dezen aangegeven dat het waterschap geen kosten heeft voor extra zuivering van riool- of oppervlaktewater. Het zal complex worden producenten en bewerkers aansprakelijk te stellen zolang zij zich gehouden hebben aan de milieuregels. Het is inmiddels wel duidelijk geworden dat de gestelde regels ter bescherming van het milieu niet adequaat waren / zijn voor dit soort zeer stabiele en accumulerende stoffen waarvan de giftigheid nog niet goed is vastgesteld. De maatschappelijke kosten lopen daardoor onbedoeld op.

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant,

de voorzitter,

de secretaris,

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk

drs. M.J.A. van Bijnen MBA

BIJLAGE 1. TOELICHTING BIJ ANTWOORD OP VRAAG 1

Reactie gemeente Helmond

Het bevoegde gezag van de zwemwaterkwaliteit is de provincie Noord-Brabant (c.q. ODZOB) en die kan ingrijpen als de waterkwaliteit in het geding is.

De gemeente is eigenaar van de plas, heeft een zorgplicht voor haar burgers en heeft zeggenschap over de toegang tot de plas. De gemeente laat momenteel geen onderzoek doen naar de zwemwaterkwaliteit.

Het waterschap ziet Berkendonk als geïsoleerd water. Het waterschap zegt elke twee weken te bemonsteren.

Reactie Waterschap Aa en Maas

De provincie is bevoegd gezag voor zwemwater. Als er bijvoorbeeld teveel ziekteverwekkers, of irriterende blauwalgen in het water zitten, kan de provincie hierop besluiten een zwemverbod te stellen, of te waarschuwen. Voor de bemensing van het klantcontactcentrum en toezicht op de plas is de ODZOB ingeschakeld.

Landelijke bestuurlijke afspraak is dat waterschappen de monitoring van zwemwater verzorgen. Het waterschap neemt tweewekelijks controlemonsters.

Het waterschap trof in het vroege voorjaar van 2018 op diverse plekken in de omgeving Helmond GenX aan in oppervlaktewater; hoe dichterbij Custom Powders des te hoger de concentratie. Bij de locaties waarin GenX werd aangetroffen zat ook de zwemplas Berkendonk. Sinds mei zijn GenX en PFOA daarom meegenomen in het kader van zwemwateranalyses.

Bij alle monsternames in Berkendonk (3 plaatsen, 4 keer) is GenX aangetroffen in concentraties van 45-68 ng/l, bij een norm van 118 ng/l. De aangetroffen concentraties PFOA ligt met waarden van 40 tot 70 ng/l iets boven de norm van 48 ng/l.

De door RIVM vastgestelde normen zijn jaargemiddelden; individuele steekmonsters mogen dus boven de norm zitten.

De Europese Unie heeft geconcludeerd dat de stof PFOA de volgende eigenschappen heeft: het is bioaccumulerend (hoopt op in het lichaam), niet afbreekbaar in het milieu, reprotoxisch (heeft een effect op de voortplanting) en mogelijk kankerverwekkend. Daarnaast zijn effecten op de lever bekend.

De norm voor de langetermijn-blootstelling houdt rekening met de mate waarin PFOA zich ophoopt in vis. De norm biedt veiligheid als mensen hun leven lang vis uit dat water zouden eten. De inname van PFOA, GenX e.d. door zwemmers wordt als veel kleiner ingeschat. De norm biedt dus ook ruime bescherming van zwemmers.

Directe effecten van PFOA en de GenX-stoffen op planten en dieren in het water zijn pas te verwachten bij concentraties rond de 1 mg/L. (bron RIVM; advies voor beoordeling GenX in oppervlaktewater, d.d. 16 maart 2018)

Website GGD Brabant-Zuidoost

In het zwemwater van recreatieplas Berkendonk is tijdens onderzoek van het waterschap Aa en Maas de stof PFOA aangetroffen. Het RIVM heeft de mogelijke risico's beoordeeld en de conclusie is dat zwemmen in zwemwater Berkendonk in Helmond niet leidt tot een gezondheidsrisico.

De hoogst gemeten concentratie van PFOA (min of meer de voorloper van GenX) ligt boven de advieswaarde voor oppervlaktewater. De advieswaarde voor oppervlaktewater beschermt waterdieren en mensen en dieren die dagelijks vis eten uit het oppervlaktewater. Dat is een andere situatie dan het zwemmen in een recreatieplas. Omdat er geen advieswaarde is voor PFOA in zwemwater, heeft de gemeente Helmond aan het RIVM gevraagd om te beoordelen of de gemeten concentraties PFOA een risico vormen voor de gezondheid van mensen.

Het RIVM heeft de mogelijke risico's door blootstelling aan PFOA beoordeeld voor de situatie dat mensen in het water van Berkendonk gaan zwemmen. Het RIVM gaat in die beoordeling uit van de situatie dat iemand meer dan drie uur in het water ligt en regelmatig een slok water binnenkrijgt. De hoeveelheid PFOA die mensen tijdens die situatie binnen kunnen krijgen via inslikken, huidcontact en inademing blijft ruim onder de grenswaarden die het RIVM heeft afgeleid voor blootstelling (de zogenaamde Toegestane Dagelijkse Inname, TDI).

Hoewel het RIVM geen gezondheidsrisico verwacht van de gemeten concentratie in het water van Berkendonk, vindt het RIVM (en de GGD) verspreiding van PFOA in het milieu onwenselijk. Dit omdat de stof niet afbreekt in het milieu en ophoopt in het lichaam.